

No parlaré d'arquitectura, 33_ **Concert permanent**

Les relacions humanes estan determinades per la geometria que creen les posicions relatives dels seus cossos. Les millors converses sorgeixen en posició social: dues persones assegudes més o menys enfrontades, més o menys dretes, una taula, un beure i les bones rèpliques surten soles. L'espai es crea a partir d'aquestes activitats, i ens hi sentim còmodes quan l'entorn que ha creat accepta això i la inversió i l'avorriment i la imprevisibilitat. El lloc geomètric de la festa, de la celebració comuna, és el cercle: el ball, els músics, l'absència de jerarquies. La horitzontalitat.

La felicitat és horitzontal.

Un dia algú va decidir que mantenir el focus d'atenció fix era un aprenentatge fantàstic per a establir relacions jeràrquiques, verticals, uns a dalt i uns altres a baix.

El poder també és geometria.

I es va crear una cultura expressament per a educar al respecte. Els músics ja no tocaven a una festa. Ara tocaven davant i a sobre d'un públic passiu i estàtic. Les composicions van començar a acomodar-se a aquesta nova situació. L'interpret deixa de ser anònim i reclama atenció. La música es retorça amb formes complicades que expulsen a qui no presta atenció. L'execució es pot complicar fins a l'extrem que pot ser que només una persona al món pugui tocar-la.

La música es transformarà sense perdre la seva capacitat de fer gaudir i somniar. Només el cànon situarà aquesta música transformada per sobre de les altres. Res més. L'essència és la mateixa. Tots coneixem els noms sorgits d'aquesta manera de fer, un llegat que va de Beethoven o Wagner, a qui li construïen els teatres, fins a Marianne Faithfull o Annie Clark o David Bowie i d'altres noms que ja no són de persones sinó de col·lectius: Beatles, Radiohead, Pink Floyd, Massive Attack.

Aquesta atenció a l'individu creador d'una obra específicament dissenyada per a fixar-s'hi també es va traslladar a la ciutat i al paisatge. Bona part del que avui anomenem arquitectura és tan sols un col·lectiu d'arquitectes reclamant atenció sobre sí mateixos i sobre el que creen sense que, de nou, això afecti a la capacitat d'aquest art per a crear emoció. Afortunadament.

Dos d'aquests individus, Carme Pinós i Enric Miralles, de qui recentment s'han complert 18 anys de la seva mort, van exercir durant deu anys plegats l'arquitectura en aquests termes. Van crear obres meravelloses.

Una d'elles funciona actualment com a seu de l'Ajuntament del poble d'Hostalets de Balenyà, a la Plana de Vic. L'edifici maneja un sistema de referències prou complex com per a inspirar tesis doctorals de carreres tan diferents com la història, la filosofia, la sociologia o la pròpia arquitectura. Gràcies a Carme Pinós i Enric Miralles ara Hostalets està relacionat amb l'art rus, l'arquitectura brutalista de postguerra, Grècia, Finlàndia, el Moviment Modern i el sistema de cultiu per bancals. I em deixo referències.

A canvi de tot això l'edifici reclama atenció.

Impossible entrar-hi sense que t'expliqui una història. El que és molt exigent amb els seus habitants, impossibilitats per a domesticar-lo. Aquest tipus de bellesa no deixa d'imposar-se en cap moment. Aquest tipus de bellesa no permet desconnectar.

L'edifici és tan meravellós com inhòspit de la mateixa manera en que ho pot ser la Cerimònia del Te, un vestit cerimonial o una recepció formal.

Es construeixen molts edificis que reclamen atenció. La ment humana no es pot ocupar de tots ells. L'Ajuntament segueix allà, cridant sense que se l'escolti gaire gent. L'exigència d'atenció també es tradueix en una demanda de manteniment molt alta: els recursos disponibles per a Pinós i Miralles eren limitats, van ser portats al límit i fins i tot una mica més enllà fent que la construcció se'n ressentís. Té un mal envelliment, un pitjor aïllament i un compliment precari de les necessitats dels seus usuaris.

L'arquitecte municipal actual, Gil Casals, és la persona que ha de tractar amb tots aquests factors contradictoris intentant mantenir una obra més pensada per a ser ensenyada que viscuda: filla de l'època en que es pretenia pal·liar la subequipació crònica dels municipis petits, el nostre ajuntament es pot llegir com una pista esportiva coberta per una sèrie de jàsseres que es van recolzant les unes sobre les altres en cascada. En el volum d'aquestes jàsseres s'allotgen les dependències municipals. El bancal on s'emplaça possibilita l'accés a peu pla tan a la pista com a la part baixa de la coberta. Un sistema de rampes tracta la resta de plantes com un únic espai accessible. La forma mana tant sobre el contingut que la pista tenia una

difícil forma triangular sense cap possibilitat d'allotjar-hi públic.

El resultat és un híbrid entre una formació geològica germana de les que envolten el poble i una construcció clàssica en que només es podran trobar les claus per desxifrar-la amb temps, esforç i un coneixement profund de les biografies dels seus autors.

L'edifici no es viu, s'estudia.

L'edifici, a pesar (o gràcies) a tot això, és una peça d'arquitectura emocionant, vibrant, lírica, sensible, alhora fràgil i potent.

Aquest escrit vol ser un homenatge al municipi d'Hostalets de Balenyà i al seu compromís amb el manteniment de l'edifici, tan exigent per a les arques municipals: ells van demanar un tros de ciutat i els van donar una obra singular impossible de compatibilitzar amb qualsevol sentit de la quotidianitat. I estan complint tan bé com poden o saben, adquirint un compromís amb un edifici, usant-lo com poden (si els edificis no s'usen es perden), compatibilitzant-lo amb el seu caràcter patrimonial. Serveixi d'exemple per a altres llocs on passa el mateix.

Gràcies per a deixar-nos gaudir d'aquest tresor.

Foto: Jaume Prat, juliol 2018.

(Part de les idees de la primera meitat d'aquest article s'han extret del llibre Cómo funciona la música, de David Byrne, publicat per Literatura Random House, un magnífic llibre sobre música i arquitectura.)